

*Лілова Олена
(Запоріжжя)*

“Підмінені” Дж.Гасконя: шляхи формування англійської ренесансної комедії

Особливості розвитку англійської ренесансної драматургії дошекспірівської доби, і зокрема шляхи формування англомовної комедії, залишаються на сьогодні у вітчизняному літературознавстві маловивченими. У цій статті увазі читачів пропонується аналіз першого зразку англомовної ренесансної комедії – п’єси “Підмінені”, що належить перу Дж.Гасконя – одного з найцікавіших англійських поетів середини XVI ст. Думається, що вивчення цього твору сприятиме розширенню наших уявлень про ранній етап розвитку англійської ренесансної комедії.

Комедія Дж.Гасконя “Підмінені” є перекладом однойменної п’єси (“Gli Suppositi”, 1509) видатного італійського літератора доби Відродження Лодовіко Аріосто. Найвідомішим твором Аріосто вважається героїчна лицарська поема “Несамовитий Орландо” (“Orlando Furioso”, 1516–1532), популярність якої в елизаветинській Англії можна порівняти хіба що з успіхом “Божественної комедії” Данте чи любовної лірики Франческо Петрарки, і яка послужила джерелом для творів К.Марло, Р.Гріна, Дж.Піля, В.Шекспіра, Е.Спенсера та ін.¹. Можливо, саме популярність Аріостового “Орландо” і спонукала Гасконя взятися за переклад іншого твору цього видатного італійського письменника.

Дослідники творчості Дж.Гасконя, зокрема Ч.Прауті та Дж.Левенсон,² цілком справедливо зазначають, що в “Підмінених” автору вдалося осучаснити Аріостівський матеріал, надати п’єсі англійського національного коло-

риту, відобразити на сторінках комедії актуальні соціальні проблеми тогочасної Англії. Водночас, маловивченою і майже невисвітленою в науковій літературі залишається проблема Ґасконеви́х запозичень із класичної комедіографії. Дана стаття саме й присвячена дослідженню цієї проблеми, тобто з'ясуванню характеру і специфіки наслідування англійським ренесансним поетом драматичного канону класичної римської комедії, а також виявленню перспективності його започаткувань з огляду на подальший розвиток англійської ренесансної драматургії.

П'єса "Gli Suppositi" належить до так званих "вчених комедій"³, традицію написання яких започаткував саме Аріосто своєю "Комедією про сундук" (1508). Італійська "вчена комедія" генетично була пов'язана з античною комедійною традицією, зокрема, з творчою спадщиною видатних римських комедіографів Тіта Макка Плавта і Публія Афра Теренція. До речі, "Gli Suppositi", Аріосто створив, взявши за основу мотив перевдягання і деякі елементи сюжетних схем, представлених у двох давньо-римських комедіях – "В'язні" Плавта і "Свнух" Теренція. Зазначимо, що п'єси Плавта і Теренція були популярними не лише в ренесансній Італії, а й при дворі Генріха VIII Тюдора. У ті часи (приблизно в 1530 році) з'явився англійський переклад однієї з комедій Теренція, а на сценах англійських університетів частенько ставилися комедії Плавта та інтерлюдії, створені під його безпосереднім впливом⁴. Згодом, вже за часів правління королеви Єлизавети, інтерес англійських літераторів до сюжетів античних комедій значно зріс.

П'єса Ґасконя "Підмінені", що, на думку К.Мюїра, є найбільш витонченою англійською комедією дошекспірівської доби⁵, як і "Gli Suppositi" Аріосто, складається з п'яти актів, причому англійський перекладач повністю зберігає структурну організацію оригіналу, місце і час подій, кількість, характери й функціональну сутність персонажів. Події розгортаються у місті Феррара, що розташоване на півночі Італії, й це, як думається, могло

I. Історико-літературний процес

послужити вагомим фактором, який спонукав Гасконя обрати для перекладу саме цю п'єсу. Річ у тім, що у XVI столітті Італія привертала особливу увагу англійців, які сприймали її і як колыску ренесансної культури, і як оплот католицизму, і як осереддя розбещеності та гріха.

П'єса "Підмінені", на думку американського дослідника Д.Дейчеса, відрізняється від грубуватої англійської комедії дошекспірівської доби досконалою грою слів та "італійськими" тонкощами. Ця перша з низки дотепних комедій, створених на італійський манер, мала відповідати вже більш витонченим смакам тогочасних англійських театралів, що відвідували вистави при дворі, в університетах та заміських маєтках впливових осіб⁶.

Сюжетна колізія в п'єсі розгортається навколо пригод студента та його відданого й винахідливого слуги. Сицилійський юнак на ім'я Ерострато приїздить до Феррари здобувати освіту й закохується у Полінесту – дочку шляхетного пана Дамона. Бажаючи бути ближче до коханої, він обмінюється вбранням зі своїм слугою Дуліппо та, назвавшись його ім'ям, влаштовується на службу в дім Дамона. Дівчина відкриває цю таємницю своїй няні, на підтримку якої розраховує. Дія в комедії починається з того, що Полінеста і її нянька Балія обговорюють ситуацію, що склалася в їхньому домі, та ту небезпеку, на яку наражаються закохані. Інтрига у п'єсі значно загострюється, коли до Феррари приїздить Еростратів батько, а Дамон дізнається про любовний зв'язок своєї дочки зі слугою. Викриттю численних витівок двох сицилійців передують сила-силенна припущень та контр-припущень, завдяки яким у п'єсі створюється атмосфера суцільних комічних непорозумінь: хазяїна приймають за слугу, а слугу за хазяїна, вільного – за раба і навпаки, чужинця – за доброго друга, а давнього знайомого – за чужинця. Отже, однією з головних рушійних сил сюжету цієї комедії виступає перевдягання.

До речі, до такого різновиду травестування, що є провідним засобом створення комічного ефекту в п'єсі

"Підмінені", згодом доволі часто вдавалися й інші англійські літератори доби Відродження. Згадаймо, приміром, роман Т.Лоджа "Розалінда", новелістичну збірку Б.Річа "Прощання з професією вояка" та Шекспірові п'єси "Приборкання норвльивої", "Два веронці", "Марні зусилля кохання", "Венеціанський купець", "Як вам це сподобається", "Дванадцята ніч". З'ясовуючи причини надзвичайної популярності цього художнього прийому в англійській ренесансній літературі, сучасна російська дослідниця В.Мусвік доходить висновку, що в ньому знайшли своє відображення загальні тенденції англійської культури межі XVI–XVII ст. з її орієнтацією на гру, театральність, зовнішній блиск⁷.

Зауважимо, що мотив перевдягання героїв, який уможливорює утворення певних кульмінаційних точок, що надають імпульс подальшому розвитку сюжету, був запозичений ренесансними драматургами з класичної римської комедії. Автор "Gli Suppositi", як доведено дослідниками, спирався на художній досвід Теренція і Плавта⁸, тож, перекладаючи цей твір, Гасконь одержував можливість опосередковано ознайомитись із драматургічною технікою давньоримських комедіографів. У "Підмінених" зустрічаються і традиційний для римської комедії епізод, коли батько (доктор Клеандер) несподівано знаходить свого сина (Дуліппо), якого колись втратив волею обставин, і традиційний "любовний трикутник": закоханий юнак (Ерострато), його суперник-невдаха (Клеандер) та молода дівчина (Полінеста). Крім того, за посередництвом італійської "вченої комедії" Гасконю вдається зберегти й сам дух класичної давньоримської комедії: захоплюючи інтригу та пафос невичерпної енергії і здорового оптимізму. Завдяки використанню широких можливостей сюжетотворення, які відкриває прийом перевдягання персонажів, у фіналі "Підмінених" майже всі отримують те, чого прагнули: молоді закохані одружуються; Дуліппо зустрічає свого батька і зі слуги перетворюється на пана, Клеандер, який хотів одружитися з

I. Історико-літературний процес

Полінестою лише заради того, щоб мати спадкоємця, знаходить свого втраченого сина, Дамон задоволений тим, що його донька зрештою виходить заміж за шляхетного пана, а не за слугу. Отже, святкова атмосфера комедійного дійства сягає свого апогею тоді, коли розкривається справжня сутність прихованих речей, внаслідок чого відроджується загальна гармонія.

І оптимістична тональність п'єси, і життєстверджуючий пафос її фіналу були доволі незвичними для тогочасної англійської “університетської драми”, яка розробляла здебільшого серйозні (історичні, релігійні) сюжети. Тож не дивно, що “Підмінені” Гасконя започаткували на англійському ґрунті своєрідну моду написання розважальних драматичних творів. Гасконь-перекладач, по суті, переніс на англійську сцену творчі надбання італійської “вченої комедії”, продемонструвавши співвітчизникам можливість використання античного арсеналу драматургічних засобів створення комічного ефекту при розробці сучасних сюжетів.

Прикметно, що саме звернення ренесансних драматургів до техніки античних комедіографів дозволило відчутно розширити діапазон комічних колізій, збагатити національну сюжетно-тематичну палітру та вдосконалити механізми структурування драматичного тексту. Одним із таких механізмів можна вважати доволі специфічний пролог, яким відкривається комедійне дійство. У Гасконя він розпочинається такими словами: “Гадаю, ви зібралися тут, розраховуючи пожати плоди моїх зусиль...”⁹. Як відомо, Плавт у прологах до своїх комедій не лише викладав сюжетну експозицію п'єси, а й водночас у жартівливій манері звертався до публіки з проханням виявити прихильність і увагу до свого твору¹⁰. Така особливість Плавтівських прологів присутня і в “Підмінених” Аріосто, і в Гасконевому перекладі.

У “Підмінених” зустрічаються й улюблені плавтівські характери (маски): вічно голодний *паразит-дармоїд* при багатому юнакові, котрий допомагає своєму господареві в

його любовних пригодах, *обмануті батьки*, суворі та скупі, *закоханий юнак*, який мріє про прекрасну жінку, *язикатий кухар*¹¹. Втім, замість хвалькуватого й дурнуватою вояки, який зазвичай виконував роль суперника закоханого юнака в римських комедіях, у "Підмінених" в цьому амплуа виступає доктор Клеандер – адвокат, що уособлює користолобного юриста. Цікаво, що в той час, коли перекладалася комедія Л.Аріосто, Гасконь якраз опановував у коледжі професію юриста, а вперше його п'єсу на сцені коледжу Грей Інн поставили саме студенти-юристи.

До речі, у елизаветинській Англії слухачі юридичних шкіл суттєво впливали на культурну ситуацію в суспільстві: так звані "університетські уми" ставили на сценах своїх навчальних закладів п'єси, написані рідною мовою, намагаючись у такий спосіб підвищити статус того варіанту англійської мови, яким користувалися освічені люди і який відрізнявся від мови простого народу¹².

Окрім мотиву плутанини, спричиненого перевдяганням героїв, та типових масок, що діють у комедіях, подібність "Підмінених" до творів Плавта і Теренція полягає також у мовленнєвому комізмі та грі слів. У Гасконевій п'єсі комізм носить яскраво виражений ситуативно-вербальний характер. Так, приміром, у третій сцені першого акту Клеандер просить парасіта Пасифіло представити його у вигідному світлі перед батьком Полінести. Натомість вічно голодний Пасифіло напрошується на обід до Клеандера, відомого своєю скарєдністю: "Кле. Я б запросив тебе на обід, але ж нині святковий вечір, в який я завжди постую. / Паси. [Вбік] Постуй, доки не помреш з голоду! / Кле. Слухай! / Паси. [Вбік] Він говорить про постування небіжчика. / Кле. Ти мене не чуєш. / Паси. [Вбік] А ти мене не розумієш"¹³. Сповнені мовленнєвого комізму, приміром, і репліки Ерострато, в яких він насміхається з Клеандера, свого суперника в боротьбі за руку Полінести: "Зараз я провчу цього добродія доктора, як школяра. Він так вперто прагне отримати роги, що вони таки у нього виростуть"¹⁴.

I. Історико-літературний процес

У “Підмінених”, що орієнтовані на наслідування класичних традицій комедіографії, джерелом сміху виступають не зображення непристойностей (“obscenity”) на сцені, а ситуативний комізм та вербальний гумор. За словами Г.Морріс, “п’єса смішна, але не вульгарна”¹⁵. Наявність у Гасконевого перекладі популярних за життя автора жартів та гри слів, дає дослідникам підстави говорити про суто англійський характер гумору в “Підмінених”¹⁶.

Мовна організація цієї п’єси засвідчує, що Гасконь вправно володів найрізноманітнішими стилістичними прийомами та віртуозно використовував можливості англійської ритмомелодики. Тож цілком переконливою видається оцінка К.Льюїса, який називає “Підмінених” кращим невіршованим твором Дж.Гасконя¹⁷. Стиль Гасконевої комедії характеризується вправним застосуванням антитези та синтаксичного паралелізму. Сучасні дослідники драматичної спадщини Дж.Гасконя незмінно звертають увагу на важливу стилістичну особливість “Підмінених”, а саме – на ефект “збалансованої прози” (“balanced prose”), що вважається провісником евфуїстичної манери письма¹⁸. Наведемо для прикладу слова Дуліппо, які той промовляє на початку п’єси: “Але, на жаль, здається, одне лише кохання ненаситне, бо, як комаха грає з вогнем, аж допоки не загине, так і коханець втамовує свій нестримний апетит поцілунками доти, поки сам себе не з’їсть...” (“But alas, I find that only love is unsatiable, for, as the fly playeth with the flame till at last she is cause of her own decay, so the lover that thinketh with kissing and colling to content his unbridled appetite, is commonly seen the only cause of his own consumption...”)¹⁹.

Перекладацьку майстерність Гасконя сучасні науковці оцінюють доволі високо, відзначаючи, що, на відміну від більшості тогочасних англійських перекладачів, які досить вільно поводитися з оригіналом, він не тільки повністю зберігає сюжет і композицію італійського першоджерела, але й у процесі перекладу компілює найбільш вдалі місця з

прозової та поетичної версій "Підмінених" Аріосто²⁰. Ч.Прауті, котрий здійснив порівняльний аналіз Гасконевого твору з текстами італійських оригіналів, зокрема вказує, що елизаветинець прекрасно відчував тонкощі першоджерел, і перекладацький та драматургічний талант дозволив йому поєднати в тексті перекладу найкращі творчі знахідки Аріосто²¹.

Стосовно перекладацького кредо Гасконя необхідно зазначити, що попри очевидне прагнення максимально точно відтворити зміст і дух оригіналу, він все ж таки вводить до тексту "Підмінених" декілька пасажів, яких не було ані у віршованій, ані у прозовій версіях Аріосто. Ці власне Гасконеві фрагменти, що органічно вписалися у текстове полотно комедії, були виявлені й детально проаналізовані Ч.Прауті²².

Розгляд "нововведень" Гасконя крізь призму методології нового історизму дає підстави стверджувати, що у площині сценічної умовності його "Підмінених" віддзеркалюються актуальні етико-естетичні проблеми і соціально-побутові реалії тогочасної англійської дійсності. Так, у англомовному перекладі італійської комедії знаходять відображення певні норми поведінки закоханих та посередницька роль служниці у їхніх стосунках. Згідно з інформацією, наведеною Ч.Прауті, молоді елизаветинці дуже часто використовували у своїх любовних походеньках досвід героїв популярних новел Боккаччо і Чинтіо, а саме вдавалися до задобрення або підкупу служниці, аби та допомагала знайти шлях до покоїв прекрасної дами²³. Показовою в цьому плані є перша сцена комедії. Дізнавшись про любовний зв'язок між Полінестою та переодягненим Еростратом, нянька дівчини Балія з удаваною суворістю зазначає, що, якби вона знала, до чого призведе її співчуття до бідолашного хлопця, "чия ніжна юність згорала в оскаженілому полум'ї кохання", вона б нізащо не стала допомагати нахабі²⁴.

Об'єктом критики в англомовному варіанті "Підмінених" постає й така тогочасна суспільна вада, як

I. Історико-літературний процес

корумпованість чиновників, зокрема юристів. Показовою є фраза, яку Гасконь вкладає в уста Філогано (батька Ерострато) і якої немає ні у прозовій, ні у віршованій версії Аріосто: Філогано, якому радять звернутися до юристів, аби ті допомогли вивести Дуліппо на чисту воду, говорить, що він не спроможний втамувати ненажерливість законників: “...вони витягнуть не тільки всі гроші з моєї кишені, а й весь мозок із моїх кісток”²⁵.

В уста Дамона автор-елизаветинець вкладає розлогі міркування про виховні обов’язки батьків (третя сцена акту III). Батько Полінести, покаржившись на дочку й засудивши її неслухняність та поведінку, недостойну молодій дівчині, говорить про те, як багато зазвичай роблять батьки для своїх дітей. Вони годують своїх чад, захищають їхні тіла й душі від усіляких небезпек, застерігають їх від гріховних діянь, допомагають одержати належну освіту, навчають бути благочестивими, працьовитими і ошадливими, забезпечують дітей засобами до існування, а коли ті дорослішають, влаштовують їхнє одруження та ін.²⁶. Можливо, вводячи до п’єси цей пасаж, Гасконь намагався у непрямій формі дорікнути своєму батькові за те, що той колись покинув власного сина напризволяще, так і не пробачивши йому помилок молодості. За рахунок того, що англійський перекладач вводить цей текстовий фрагмент у мовленнєву партію Дамона, дещо розширюється проблемно-тематичний спектр комедії, і тема батьківської любові й всепрощення набуває особливого настановчого звучання.

Таким чином, у перекладі “Підмінених” Гасконь не тільки зберігає присутні в комедії Аріосто специфічні риси класичної римської комедії (стрункість композиції, логічний розвиток характерів, єдність дії, сумірність частин та ін.), але й здійснює доволі вдалу спробу осучаснити матеріал, наблизивши його до реалій англійського суспільства 60–70-х років XVI ст. Гасконь-драматург, як бачимо, обирає вельми оригінальний шлях: здійснюючи переклад “Підмінених”, він не тільки виводить на

національну сцену новий у проблемно-тематичному плані матеріал, а й збагачує англійську драматургічну традицію новими для неї художніми прийомами, що були розроблені античною комедією і в оновленому вигляді постали в італійській "вченій комедії" доби Відродження.

По суті, Гасконь виконував функцію посередника у своєрідному ренесансному діалозі двох національних культур: популяризований завдяки його перекладацьким зусиллям досвід італійської драматургії виявився співзвучним як смакам тогочасної англійської публіки, так і настроям його колег-драматургів. Протягом першої половини XVI століття на англійських театральних підмостках все ще панували містерії, міраклі та мораліте, тематика яких здебільшого була релігійною, і саме Гасконеві належить пріоритет у започаткуванні нової театральної моди – моди на динамічну любовну інтригу, на оригінальне перехрещення декількох сюжетних ліній у межах однієї п'єси, на італійський колорит.

На думку дослідниці Г.Морріс, саме з легкої руки Гасконя в англійській драматургії виникла своєрідна мода – називати героїв італійськими іменами та обирати місцем дії своїх п'єс Італію²⁷. Зазначимо, що "італіанізований" матеріал незмінно з'являвся в англійській драмі протягом майже п'ятдесяти наступних років: у своїх творах його використовували Р.Грін, Дж.Лілі, В.Шекспір, Дж.Чепмен, Бен Джонсон, Ф.Мессінджер, С.Тернер, Дж.Вебстер, Дж.Марстон, Т.Мідлтон та ін.

Історико-літературна цінність "Підмінених" Гасконя не вичерпується тією роллю, що відіграла ця комедія у подальшій долі англійської драми. Вона стала одним із сюжетних джерел славнозвісної комедії В.Шекспіра "Приборкання норовливої"²⁸, її вплив відчувається також і у Шекспірових "Річарді II" та "Річарді III"²⁹. Думається, що поглиблений аналіз запозичень із класичної римської комедії, що потрапили в англійську пізньоренесансну драму за посередництва італійської "вченої комедії" доби Відродження, не лише збагатить наші уявлення про шляхи

I. Історико-літературний процес

розвитку англійської драматургії, а й допоможе розкрити сутність діалогу двох національних культур епохи Ренесансу.

-
- ¹ Див.: *Reynolds B.* Introduction// Ariosto. Orlando Furioso. / Translated with an Introduction by B.Reynolds. – Harmondsworth: Penguin Books Ltd., 1975. – Part I. – P.74-81.
- ² *Prouty C.T.* George Gascoigne. Elizabethan Courtier, Soldier and Poet. – New York: Columbia University Press, 1942. – P.165; *Levenson J.* Comedy // The Cambridge Companion to English Renaissance Drama / Ed. by A.R.Braunmuller and M.Hattaway. – Cambridge: Cambridge University press, 1977. – P.268.
- ³ Як рід драматургії “вчена комедія” виникла в італійському театрі доби Відродження, отримавши таку назву через те, що першими її авторами були вчені-гуманісти, які наслідували античні зразки та адресували свої твори освіченій публіці (див.: История зарубежного театра: В 4 т./ Под. ред. проф. Г.Н.Бояджиева и проф. А.Г.Образцовой. – М.: Просвещение, 1981. – Т.1: Театр Западной Европы от античности до Просвещения. – С.107; *Близнюк А.* Вчена комедія // Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – С.114.).
- ⁴ Западно-европейская литература в эпоху Возрождения и в век псевдо-классицизма // Всеобщая история литературы / Под ред. В.О.Корша, А.Кирпичникова. – СПб: Издание Карла Риккера, 1888. – Т.3. – Ч.1: Новая литература. Славянская и новогреческая литературы. – С.498. Докладніше про перші зразки англійської національної драматургії див.: История зарубежного театра: В 4 т.... – С.165-167.
- ⁵ *Muir K.* Introduction to Elizabethan Literature. – New York, 1967. – P.9.
- ⁶ *Daiches D.* A Critical History of English Literature. – New York: The Ronald Press company. – 1960. – Vol.I. – P.221.
- ⁷ *Мусвик В.* Приемы травестиования в “Старой Аркадии” Ф.Сидни и в ранних комедиях В.Шекспира // Мир перевода. Журнал Союза переводчиков России. – М., 1999. – № 1. – С.19.
- ⁸ Див.: *Hight G.* The Classical Tradition. Greek and roman influences on Western Literature. – New York and London: Oxford University Press, 1959. – P.136; *Levenson J.* Comedy // The Cambridge Companion to English Renaissance Drama / Ed. by A.R.Braunmuller and M.Hattaway. – Cambridge: Cambridge University press, 1977. – P.268.
- ⁹ *Gascoigne G.* Supposes // Drama of the English Renaissance I. The Tudor period / Ed. by R.A.Fraser and N.Rabkin. – New York: Macmillan Publishing Co., 1976. – P.102.

- ¹⁰ Див.: Ярхо В.Н. Античная драма. Технология мастерства. М.: Высшая школа, 1990. – С.97.
- ¹¹ За словами В.Ярхо, ці та деякі інші персонажі діяли в майже усіх грецьких комедіях кінця IV – початку III ст., тож подібність сюжетів і типів у комедіях Давньої Греції та Риму дає підстави для поєднання грецьких і римських авторів в одне поняття “греко-римська комедія” (Див.: Ярхо В.Н. Цит.вид. – С.72).
- ¹² Courthope W.J. A History of English poetry. – London: Macmillan and Co, 1920. – Vol.II: The Renaissance and the Reformation influence of the court and the Universities. – P.359.
- ¹³ Gascoigne G. Op.cit. – P.105.
- ¹⁴ Ibid. – P.111.
- ¹⁵ Morris H. Elizabethan Literature. – London: Oxford University Press, 1958. – P.147.
- ¹⁶ Levenson J. Op.cit. – P.268; Prouty C.T. George Gascoigne. Elizabethan Courtier, Soldier and Poet. – New York: Columbia University Press, 1942. – P.165.
- ¹⁷ Lewis C.S. Poetry and prose in the Sixteenth century. The Oxford History of English Literature. – Oxford: Clarendon press, 1990. – Vol.IV. – P.269.
- ¹⁸ Levenson J. Op.cit. – P.268; Prouty C.T. Op.cit. – P.170.
- ¹⁹ Gascoigne G. Op.cit. – P.106.
- ²⁰ Перу Л.Аріосто належать два варіанти “Підмінених”: прозовий (1509) і більш пізній віршований (1528-31).
- ²¹ Prouty C.T. Op.cit. – P.160.
- ²² Див.: Ibid. – P.160-171.
- ²³ Ibid. – P.170.
- ²⁴ Gascoigne G. Op.cit. – P.103.
- ²⁵ Ibid. – P.118.
- ²⁶ Ibid. – P.112-113.
- ²⁷ Morris H. Op.cit. – P.147. За зауваженням Т.Вортон, завдяки “Підміненим” Дж.Гасконя в п’єсах англійських пізньоренесансних драматургів набув популярності і використовувався також образ доктора Дотіполла (див.: Warton T. The History of English poetry, from the eleventh to the seventeenth century. – London: Ward, Lock, and Co., Warwick house, 1875. – P.933.). У Гасконеvій комедії Полінеста називає Дотіполлом (Dotipole – з англ. “бевзень, дурень”) свого нещасливого залицяльника Клеандера.
- ²⁸ Як відомо, у комедії Шекспіра головний герой Люченціо, закохавшись у Б’янку, проникає в її дім, помінявшись одягом зі своїм слугою; його суперником у боротьбі за руку коханої є літній багатий Грумю (див.: Levenson J. – Op.cit. – P.269). Сучасний літературознавець Дж.Гантер у своєму дослідженні, проводить паралель між “Підміненими” Дж.Гасконя і “Комедією помилок” (див.: Hunter G.K. English drama

I. Історико-літературний процес

1586-1642. The age of Shakespeare. – Oxford: Clarendon Press, 1999. – P.117-121.).

²⁹ Drama of the English Renaissance / Ed. by R.A.Fraser and N.Rabkin. – New York: Macmillan Publishing Co., Inc., 1976. – Vol.I: The Tudor period. – P.101.